نگاه

افق هنر و قلمرو طبیعت

نگاهی به کتاب «زیباشناسی در هرمنوتیک گادامر» تالیف رضا طاهری

مهسا سلامتی*

■ آنچه کتاب «زیباشناسی در هرمنوتیک گادامر» را از دیگر آثار منتشر شده درباره هرمنوتیک متمایز می‌کند زبان روشن و بی‌تکلف و همین‌طور ساختار نظام‌مند آن است که با توجه به سبک پیچیده و زبان چند لایه فیلسوفی همچون گادامر امتیازی ویژه به حساب می‌آید. با اینکه عنوان کتاب متمرکز بر موضوع زیبایی‌شناسی است اما از آنجا که به گفته نویسنده «گادامر در طرح مساله زیباشناختی غایتی وسیع‌تر را دنبال می‌کند» و قصد اصلی او از طرح این مباحث «تبیین حقیقت فهم و به عبارت دقیق‌تر هستی‌شناسی فهم، در تجربیات وسیع و متنوع انسان از جهان است» (۱)، مطالب کتاب طبیعتا از قلمرو زیبایی‌شناسی فراتر رفته و مباحث مربوط به هستی‌شناسی و معرفت‌شناسی را نیز در بر می‌گیرند. با این حال چنین مسایلی همچنان در دایره زیباشناسی و هنر و به‌خصوص در نحوه ارتباط مخاطب با اثر هنری به بحث گذاشته می‌شوند. همچنان که نویسنده نیز خاطرنشان می‌کند گرچه هدف گادامر در بررسی هنر رسیدن به هستی‌شناسی فهم است اما این به معنای فرعی دانستن مباحث زیباشناسی و هنر از نظر این فیلسوف نیست. با آنکه «گادامر قصد پی‌افکنی یک دستگاه زیباشناختی یا فلسفه هنر مستقل را ندارد با این حال، مباحث او را در این زمینه می‌توان راهگشای بسیاری از تنگناها و بن بست‌های زیباشناسی قلمداد کرد.» (۲) کتاب، توجه خاص گادامر را به هنر ناشی از نگاه متفاوت او به شأن و منزلت هنر می‌داند که «از جایگاهی که در زیباشناسی مدرن به عنوان امری فردی و زینتی دارد فراتر می‌رود و در نسبت با معرفت و حقیقت مورد بحث قرار می‌گیرد. برای گادامر هنر و تجربه زیباشناختی گشایشی به جانب افقی وسیع قلمداد می‌شود که اساس هستی‌شناسی فهم و بنیان تجربه هرمنوتیکی با اتکا به آن نضج می‌گیرد.» (۳) اگرچه نویسنده در بررسی آرای زیبایی‌شناسی گادامر از آثار مختلف او استفاده کرده است ولی مبنای بررسی خود را بیشتر بر کتاب مهم این فیلسوف آلمانی «حقیقت و روش» قرار داده است. کتاب، در بررسی پیوند زیبایی‌شناسی با هرمنوتیک به مساله «روش» و نسبت آن با فرآیند فهم انسان می‌پردازد. گادامر زمانی که می‌خواهد بر جدایی و انفصال حقیقت از روش، تاکید کند هنر را به یاری می‌طلبد. زیرا تجربه هنری نمونه بارزی از آن دسته از تجربیات انسانی است که دریافت معنا در آن مستلزم به کارگیری روشی همچون روش علم یا فلسفه نیست. کتاب در ادامه با طرح مفاهیمی همچون «بازی»، «سمبل»، «عید»، «تجربه» و...

می‌کوشد به تبیین ساختار تجربه هنری بپردازد و در آخر، زمینه تعمیم آن را به تجربه‌های انسانی در عرصه‌های مختلف فراهم کند. مهم‌ترین عنصری که کتاب، به عنوان زمینه دیگر چنین تعمیمی معرفی می‌کند، قدرت بیانگری هنر است که به نظر گادامر، آن را در زمره پدیده‌های زبانی قرار می‌دهد. «اثر هنری به بی‌واسطه‌ترین شکل با ما سخن می‌گوید، اما سخن گفتن اثر هنری ما را همچون بقایا یا اسناد تاریخی به گذشته ارجاع نمی‌دهد؛ بلکه آنچه را که ما زبان هنری می‌نامیم، حقیقت را به مثابه امری حاضر و امروزی به فرد انتقال می‌دهد.» (۴) این جنبه نوشونده بی‌زمان یا هم‌زمان اثر هنری است که قابلیت بیانی خاصی به آن می‌بخشد و هنر را به هرمنوتیک که با پدیده‌های زبانی سروکار دارد پیوند می‌دهد. از سوی دیگر به گمان نویسنده از آنجا که هنر، عرصه فراخ و گشوده‌ای است که معنای نهایی و برتری در آن‌جایی ندارد، گادامر عالی‌ترین الگو برای نشان‌دادن مطلق نبودن معنا و تکثر فهم را در هنر می‌یابد. در بخشی از کتاب آمده است: «گادامر قول گوته مبنی بر اینکه هر چیز یک سمبل است را جامع‌ترین بیان اندیشه هرمنوتیک می‌داند. معنای این سخن آن است که هر چیزی در حیطه فهم انسانی اشاره به چیز دیگری دارد. برای گادامر این بیان گوته مبین دو نکته مهم است؛ نخست آنکه هیچ چیزی وجود ندارد که فهم، نتواند آن را تعبیر به چیزی کند. دوم آنکه نمی‌توان برای امور، معنای واحدی را قایل شد. اگر بیان گوته جامع‌ترین بیان اندیشه هرمنوتیک باشد، از نظر گادامر تجربه هنر عالی‌ترین مرتبه تحقق آن است.» (۵)

همچنان که از عنوان کتاب نیز پیداست، «زیباشناسی در هرمنوتیک گادامر» قصد ندارد تصویر کامل و جامعی از هرمنوتیک فلسفی گادامر ارایه کند، با این حال این اثر برای فهم برخی از مهم‌ترین مبانی اندیشه او و همچنین درک و برداشت این فیلسوف از زیبایی‌شناسی و هنر، کتابی موثق و قابل اتکاست.

پی‌نوشت‌ها:

۱- زیباشناسی در هرمنوتیک گادامر، ۸.
۲- پیشین
۳- پیشین
۴- پیشین ص ۲۱
۵- پیشین ص ۲۲

*کارشناس ارشد مطالعات فرهنگی

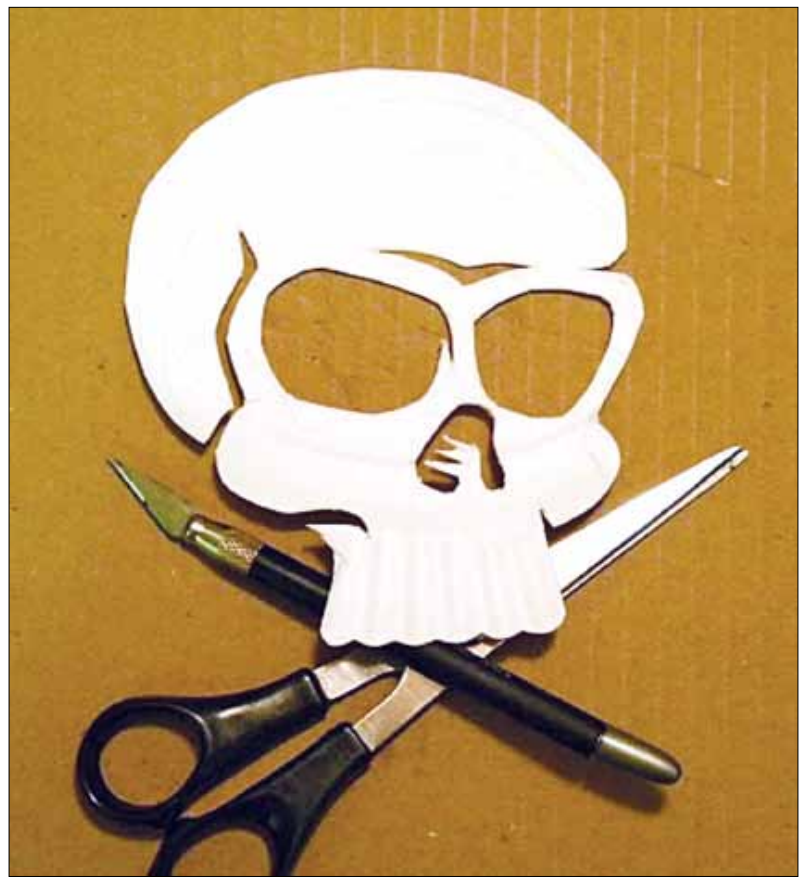

گزارش «شرق» از تاثیر گرانی‌ها بر صنعت نشر

گلوی «نشر» در دستان «کاغذ»

فاطمه شهریزفر

کسب مجوز انتشار کتاب، این روزها بیش از آنکه نیازمند رفتن به ارشاد باشد، وابسته به کسب تکلیف از بازار متلاطم اقتصاد نشر شده است. حالا دیگر کتاب‌ها روی میز وزارت ارشاد صف نمی‌کشند تا مجوز بگیرند، پشت میز ناشر به صف می‌ایستند تا اگر اقتصاد نشر از پا نیفتد، نوبت چاپ بگیرند.

درحالی‌که میز فرهنگی وزارت ارشاد دستخوش جابه‌جایی‌هاست، همچنان قیمت کاغذ رو به افزایش است و رفتن «بهمن دری» و آمدن معاون‌اش هم دردی از دردهای نشر دوا نکرد. این کاغذ سفید هنوز پرچم صلح‌اش را بالا نبرده است.

دیگر نه ریش سفیدی، نه سابقه کار طولانی، نه کوچک و بزرگ بودن انتشارات، اعتباری برای برگ کاغذ ندارد. تنها پول نقد، کارساز این روزهای بازار نشر شده است. فردا که دور است، شاید ساعتی دیگر، باز هم قیمت‌ها جابه‌جا شود به همین خاطر برخی روزها قیمت خرید کاغذ، ساعت به ساعت فرق می‌کند.

این‌طور است که ماه مهر با بی‌مهری به بازار کتاب و دفتر همراه شده است. برخی به جای کتاب، کاغذهای انبار شده‌شان را می‌فروشند یا به امید افزایش قیمت دوباره، کاغذها را انبار می‌کنند، برخی به دنبال کاغذ با قیمت دولتی می‌گردند تا به کارشان ادامه دهند و برخی بلاتکلیف و سردرگم، از قافله کندرونده نشر جا مانده‌اند. برای آگاهی از وضعیت انتشارات و رویکردی که ناشران در این شرایط در پیش گرفته‌اند به سراغ برخی از آنان رفتیم.

کتاب‌هایی که چاپ نمی‌شوند و تیراژهایی که پایین‌تر می‌آیند

نوسان قیمت کاغذ ابتدا ناشران را به فکر چاپ کتاب با قلم ریزتر انداخت تا با کاستن از تعداد صفحات کتاب، بتوانند قیمت مناسب‌تری را برای آن رقم زنند و به کار خود ادامه دهند؛ قیمت کاغذ باز هم بالا و بالاتر رفت تا آنکه برخی انتشارات به فکر نشر رومیزی افتادند تا با پایین آوردن تیراژ چاپ کتاب، فروش کتاب و بازگشت سرمایه را سرعت بخشند تا از این راه اقتصاد نشر را حفظ کنند. اما این روزها که در بازار کاغذ، پای حادثه لنگ نیست و یکه تازی می‌کند با گذشتن قیمت کاغذ از مرزبندی ۹۰هزار تومان، ناشران نمی‌دانند برای بقای خود چه کنند؛ به چاپ کتاب ادامه دهند - که لازمه کارشان است - یا انتظار را برای چاپ کتاب جدید طولانی‌تر کنند به امید آنکه تلاطم کاذب بازار کاغذ فروکش کند؟

انتشارات «ققنوس» تا پیش از این، سالانه حدود ۶۰ عنوان کتاب جدید منتشر می‌کرد، اما به گفته «احمدتهوری» مدیر روابط عمومی این انتشارات، سال ۹۱ را با کاهش چاپ کتاب و پایین آوردن تیراژ کتاب‌هایش پیش می‌برد. او می‌گوید: «برای کاغذ درمانده نیستیم، دو یا سه عنوان کتاب منتشر کردیم، اما بعد از این را نمی‌دانیم باید چه کار کنیم؟ در مصاحبه روزنامه «شرق» چاپ شده بود که آقای داودی‌پور (رییس تعاونی ناشران) گفتند ناشران قدر هم به نوعی زیر سوال هستند، ادامه کار برایشان مشکل شده است چه برسد به آنهایی که نوپا بودند. به هر حال این اتفاقی که یک ماه اخیر افتاده، ما را هم تهدید کرده است. حتی در فکر تعطیل کردن بخش تولید هم برآمدیم تولید را تعطیل کنیم و تنها به تجدید چاپ بپردازیم. به مخیله ما ظهور کرده ولی هنوز عملی‌اش نکردیم. چند ماه اخیر خیلی پرمخاطره بوده است.»

احمد تهوری درباره پایین آوردن تیراژ کتاب‌ها می‌گوید: «تیراژ؛ ارتباط مستقیمی با قیمت دارد. فقر تیراژ مشکل نشر ما بوده و هست. در چند ماه اخیر هم ما به تیراژهای پایین‌تر فکر می‌کنیم. در انتشارات ققنوس حداقل تیراژ ۱۱۰۰ تا بود و الان به تیراژ ۳۰۰ تا ۵۰۰ برای کتاب‌هایی که قرار است چاپ شوند، رسیدیم.» به گفته مدیر روابط عمومی انتشارات ققنوس هنوز این کتاب‌های جدید با تیراژ پایین به بازار نیامده است.

در همین زمینه «نعمت‌پور» مدیر روابط عمومی «شرنی»، می‌گوید: «الان دیگر تیراژ کتاب‌ها روی حداقل است‌هزار، هزار و ۵۰۰ نسخه می‌زنیم. ۱۲-۱۰ سال پیش تیراژ کتاب‌های ما سه تا پنج‌هزار تا بود، این عدد افت کرد تا روی هزار تا ایستاد. آن زمان این سیر صعودی قیمت کاغذ و مواد اولیه وارداتی هم نبود. فعلا تیراژ در نشر نی روی همان هزارتاست اما وقتی هزینه‌ها بالا برود و خواب سرمایه ناشر زیاد شود، ترجیح می‌دهد تیراژ کمتری چاپ کند، کمتر در انبار نگه دارد و اگر لازم شد سری بعد دوباره چاپ کند.»

قیمت پشت جلد سه برابر شده است

افزایش سه برابری قیمت کاغذ باعث بالا رفتن قیمت پشت جلد کتاب‌ها و پایین آمدن قدرت خرید مخاطبان کتاب شده است. مدیر روابط عمومی انتشارات «ققنوس» می‌گوید: «قیمت بالای ۹۲هزار تومانی برای بند کاغذ، عملا قیمت کتاب ما را افزایش می‌دهد و ما نمی‌دانیم چطور کتاب را با قیمت بالا بفروشیم؟ کتاب ۷۰-۶۰ صفحه‌ای ۲۸۰۰ تومانی را باید بین هشت تا ۹هزار تومان بفروشیم و به نوعی این کالا از سبد خرید خانواده خارج می‌شود. چیزی نزدیک به تا سه برابر قیمت قبلی قیمت‌گذاری می‌کنیم و این نه برای ما خوب است و نه برای خریداران کتاب، به نوعی داریم مشتریان‌مان را از دست می‌دهیم.» احمد تهوری درباره اثر بالا رفتن قیمت کتاب‌ها در فروش می‌گوید: «در سه ماه تابستان، به عینه شاهد پایین آمدن آمار فروش‌مان بودیم.»

مدیر روابط عمومی نشر «نی» درباره افزایش قیمت پشت جلد کتاب‌ها می‌گوید: «طبیعتا نسبت به قبل، قیمت‌ها بالاتر رفته است، چون بر مبنای هزینه‌ها محاسبه می‌شود و طبیعتا فروش را هم تحت‌تاثیر قرار می‌دهد. در نمایشگاه کتاب (اردیبهشت ماه) با وجودی که آن موقع هنوز قیمت‌ها به این شکل بالا نرفته بود، بازخوردش پایین آمدن خرید بود. ولی از این به بعد فکر می‌کنم تاثیرش خیلی محسوس‌تر می‌شود.»

با این شرایط حتی اگر ناشر به چاپ کتاب خود ادامه دهد، با قیمت‌گذاری‌های جدید که گریزی از آن نیست، پایین آمدن آمار فروش باز هم بازگشت سرمایه را به انتشارات با مشکل مواجه خواهد کرد.

آیا ebook چاره ساز بحران کاغذ خواهد بود؟

اگر بخواهیم سایر مشکلات نشر کتاب را کنار بگذاریم و تنها مشکل قیمت کاغذ را اولویت قرار دهیم، این روزها تکنولوژی، راهکار حذف کاغذ را پیش رو گذاشته است. نشر الکترونیک و ebook راه حل تازه‌ای نیست و طی بیش از یک دهه عمر خود توانسته مخاطبان خودش را افزایش دهد. مدیر روابط عمومی انتشارات «ققنوس» در پاسخ به این پرسش که آیا شرایط فعلی باعث می‌شود ناشران به نشر الکترونیک رو بیاورند، گفت: «ما که این کار را نکردیم و نخواهیم کرد. تنها چیزی که می‌تواند با کتاب رقابت کند خود کتاب است.» اما در نقطه مقابل نظر او، مدیر روابط عمومی نشر «نی» گفت: «فکر کنم ناچارند! فقط کافی است مقداری هزینه‌های این حوزه‌کاری برای ناشر قابل توجیه باشد. به هر حال زندگی الکترونیک هم دارد خودش را تحمیل می‌کند. خود به خود به آن سمت باید بروند.»

حذف کاغذ در شرایط گرانی این روزها، راهکاری ساده به نظر می‌رسد اما نبود قانون کپی رایت در ایران و امکان ساده انتشار غیرمجاز از روی اثر الکترونیک، آسیب‌پذیری این حوزه کاری را برای ناشران مشکل خواهد کرد. اما اگر قرار باشد ناشران برای بقای کار به نشر الکترونیک روی بیاورند، تنظیم شیوه صحیح کار و در نظر گرفتن پشتوانه‌های قانونی می‌تواند به کمک نشر کتاب بیاید.

نشر رومیزی و آثاری که دزدیده می‌شوند

مدیران با سابقه‌تر که زمان طولانی‌تر را در نشر ایران کار کرده‌اند و فراز و نشیب‌های بیشتری را پشت سر گذاشته‌اند با تدبیر بیشتری می‌توانند مدیریت عبور از این بحران را در پیش بگیرند، اما انتشارات کوچک‌تر و نوپا که تجربه و پشتوانه کمتری دارند با مشکلات بیشتری مواجه و بیشتر در معرض آسیب‌اند. «حمیدرضا منجذبی» مدرس ریاضی و مدیر انتشارات تازه کار «نیمکت سبز» به دلیل نبود سرمایه و پشتوانه از ابتدا کتاب‌های کمک آموزشی انتشارات‌اش را که در سطح کنکور چاپ می‌شود به صورت دیجیتال و در تیراژ ۱۰۰ تا به چاپ می‌رساند. اگرچه با این شیوه کار، بازگشت سرمایه زودتر اتفاق می‌افتد اما او از مشکلات دیگری می‌گوید: «این شیوه چاپ باعث شده است دیگران به راحتی از روی اثر کپی کنند و بفروشند، اگر می‌توانستم تیراژ بزنم دیگر این قبیل کتابفروشی‌ها نمی‌توانستند این کار را بکنند. پارسال پنجاه کتاب به یک کتابفروشی دادم، پنجاه کتاب تمام شده و رفته اما ایشان هنوز دارد از این کتاب می‌فروشد!»

از منجذبی درباره قیمت‌گذاری جدید کتاب‌ها با افزایش قیمت کاغذ و راه‌حلی که او در پیش‌گرفته است سوال کردم و او گفت: «با شرایط فعلی قدرت ریسک پایین است وقتی قیمت کتاب بالا می‌رود دیگر دانش‌آموز نمی‌تواند آن را بخرد. تلاش می‌کنم تا جایی که می‌شود کتاب‌های کم حجم و کوچک بزنم تا بتوانم روی قیمت آن طوری رفتار کنم که بچه‌ها بتوانند آن را بخرند.»

چاپخانه‌هایی که تعطیل می‌شوند

مشکلات این روزهای بازار نشر، دامن چاپخانه‌داران را هم گرفته است. تا جایی که بسیاری با کاهش کار و تعدیل نیرو مواجه شدند و برخی چاپخانه‌های‌شان را تعطیل کردند. «حجت‌اله علی محمدی» که نزدیک به ۶۰ سال سابقه کار چاپ دارد و مدیر چاپخانه «کلمه‌پرداز»، با بیش از ۳۰ سال سابقه کار است، درباره مشکلاتی که گرانی کاغذ برایشان پیش آورده می‌گوید: «کاغذ یکی از ارکان اصلی کار چاپ است، وقتی که در دو ماه قیمت آن دو، سه برابر می‌شود هم افت‌کار پیدا می‌شود، هم نظم تهیه کاغذ به هم ریخته است. دیگر نمی‌دانیم چه کار باید بکنیم. اگر کاغذ نباشد کارمان می‌خوابد. قبلا زنگ می‌زدیم هر چقدر می‌خواستیم برای‌مان کاغذ می‌فرستادند، سر برج فاکتورش را می‌فرستادند و ما دو ماهه حتی بعضی وقت‌ها سه ماهه پرداخت می‌کردیم. مشتری هم برایش سهولتی بود. الان کاغذ را تا نقدا پرداخت نکنی، برایت نمی‌آورند. یعنی وقتی قیمت کاغذ را می‌پرسی دو ساعت بعد زنگ بزنی احتمال اینکه بگوید فرق کرده، زیاد است. ما هم مجبور هستیم به مشتری بگوییم باید پول کاغذ را نقد بدهی. چون بالاخره یک کار می‌خواهد ۵۰هزار تا چاپ شود. دستمزد چاپ این کار یک دهم قیمت کاغذ هم نیست چاپخانه که چنین تنخواه گردانی ندارد. به دلیل مشکلات اقتصادی سال‌های اخیر چاپخانه‌ها اکثرا نقدینگی‌شان ناچیز است یا اصلا نیست.»

اما مشکل چاپخانه‌ها تنها گرانی کاغذ نیست، علی محمدی می‌گوید: «این آشفته بازار فقط به کاغذ مربوط نمی‌شود، تمام مواد مصرفی ما از جمله مرکب، الکل‌صنعتی، زینک، لاستیک و... را تحت‌تاثیر قرار داده است. مسلم است که مواد اولیه دست هر کسی هست، وقتی ارزی برای واردات ندارد، تا آنجایی که می‌تواند از فروش خودداری می‌کند. اگر هم بفروشند چند برابر قیمت‌می‌خواهندبفروشند.»

کاغذهای بی‌کیفیتی مثل کاغذ درجه چهار چینی به دردسرهای چاپخانه‌دارها افزوده است. علی محمدی درباره این کاغذها گفت: «ما کاری را می‌زنیم که از ما کیفیت می‌خواهند، کاغذ چینی آن کیفیت را ندارد. بعضی وقت‌ها رو و پشت این کاغذها فرق می‌کند؛ رو خوب چاپ می‌شود، پشت بد چاپ می‌شود. پودری دارد که بعد از اینکه ماشین ۴۰تا۵۰ هزار تا چاپ می‌کند باید سرویس شود تا این پودرها را نظافت کنند. وقتی این پودر روی کاغذ هست باعث می‌شود چاپ کتاب هم دچار مشکل شود. این پودر باعث می‌شود که بعضی نقطه‌ها یا کلمه‌ها بعد از تعداد هزار تا چاپ شدن، از چاپ حذف شود.»

مدیر چاپخانه کلمه پرداز در پاسخ این پرسش که میزان سفارش کارشان نسبت به سال گذشته چه تفاوتی دارد، گفت: «به دلیل اینکه ما چاپخانه قدیمی هستیم و خود من هم از سال ۱۳۳۳ در این کار هستم، طبعا دوستان و آشنایان زیادی داریم که با ما کار می‌کنند. اما مشکل، بازده کار است. الان به ناشری که داریم کار می‌کنیم روی‌مان نمی‌شود بگوییم با این قیمت‌ها دیگر نمی‌شود کار کرد. آنها خودشان هم درگیر هستند، رسیدن به توافق قیمت مشکل شده است. ما که نمی‌توانیم روز به روز به آنها قیمت بدهیم.»

علی محمدی راه‌حل پیش گرفته چاپخانه‌اش را این‌گونه شرح داد: «در این اوضاع، سعی می‌کنیم تا جایی که می‌شود سفارش کمتر بگیریم، مگر اینکه ساعت‌کاری ما پر نشود. بعضی وقت‌ها کار کردن با قیمت چهار ماه قبل واقعا مشکل است. تمام مواد مصرفی و دستمزدهای کاری بالا رفته و این غیر از افزایش سایر مخارج است. من خودم بارها فکر کردم، به این رسیدم که باز هم فعالیت را کمتر کنم. اگر این وضع ادامه داشته باشد پرسنل را نصف می‌کنم. چون ماشین‌آلاتی که مال قدیم هست واقعا ارزش کار کردن ندارند، فقط جا اشغال کرده‌اند؛ برای راه‌اندازی‌اش دو کارگر می‌خواهد که به خاطر اجبار وضعیت الان، صرف نمی‌کند.»

این چاپخانه‌دار باسابقه، مشکل چاپخانه‌داران را این‌طور توصیف کرد: «در هر حال چاپخانه‌ها با مشکلات زیادی درگیر هستند. به اضافه اینکه مشتریان‌شان هم ۷۰درصد ثابت هستند، یعنی دوست هستند، از مشکلات هم باخبر هستند. اما نمی‌توانیم به یکباره مشکلات را گردن ناشر بیندازیم، ناشر هم در مضیقه است. این روزها چاپخانه‌ها احوال خوبی ندارند. عده‌ای که دچار بیکاری ۵۰درصد هستند -بعضی حتی بیشتر- تعداد زیادی از چاپخانه‌ها هم که اصلا بسته‌اند، صحبت حداقل صد چاپخانه است که در را بسته‌اند! چون دیدند مشکلات‌شان بیشتر از این حرف‌هاست. اگر ما هم داریم ادامه می‌دهیم به خاطر دوستی چندین ساله است.»

مهر ماه بی‌مهر نشر

شاید بتوان خوش‌بینانه هم به این مسایل نگاه کرد، در جایی که ناشر باید بین کتاب‌های مجوز گرفته‌اش اولویت چاپ قایل شود، شاید کتاب‌های ارزشمندتر زودتر به دست مخاطب برسد و کتاب‌های بی‌کیفیتی که در ریز و درشت عناوین چاپ بیرون می‌آیند، کنار گذاشته شوند. اما حساب مولف تازه‌نفسی که اثر اولش در انتظار نوبت چاپ است جز این است، او که نه شهرتی دارد و نه اثری که در انتظار چاپ دوم و سومش باشد تا کی باید انتظار بکشد تا ناشر، ریسک انتشار کارش را بپذیرد؟

ممکن است این افزایش قیمت‌ها ناشران را در صرف هزینه محتاط‌تر کند تا حالا که کتابی را چاپ می‌کنند با بالاترین کیفیت چاپ و عرضه باشد یا آنکه برای عبور از مشکلات مالی، کارها با کیفیت پایین‌تری به چاپ برسد.

و یک معما باقی است، در این شرایط رکود کار نشر که ناشران کمتر کاری را چاپ می‌کنند، خرید کاغذ پایین آمده و میزان کاغذ موجود در بازار به خاطر عواملی همچون نبود ارز دولتی برای خرید خارجی، تحریم برخی کشورها برای فروش به ایران و مشکل بیمه حمل‌ونقل برای واردات کاغذ، کاهش پیدا کرده است، چطور همچنان قیمت این کالا پیشتازی می‌کند؟ در اوضاعی که نه کالایی هست و نه خریداری؟

تنها در دو هفته قبل، پیش از آنکه قیمت کاغذ ازبندی ۹۰هزار تومان عبور کند، تعاونی ناشران کاغذهایی را که دو ماه پیش توسط ناشران به قیمت‌بندی ۵۴هزار تومان پیش خرید شده بود، به آنان تحویل داده است.

لغات علم

■ تازه‌های فرهنگ معاصر

انتشارات فرهنگ معاصر اخیرا چندین فرهنگ‌نامه به چاپ رسانده است که از میان آنها می‌توان به «واژه‌نامه کامپیوتر دوسویه» فارسی-انگلیسی و انگلیسی-فارسی که با ترجمه محمدرضا محمدی‌فر به چاپ رسیده است و «فرهنگ توصیفی زیست فناوری» که توسط هیات مولفان گردآوری شده است اشاره کرد. واژه نامه کامپیوتر گزیده‌ای از واژگان پرکاربرد کامپیوتر است که همه مباحث اساسی کامپیوتر را دربرمی‌گیرد. این واژگان از واژگان ویراست سوم واژه‌نامه کامپیوتر استخراج شده است که تالیف آن در سال ۱۳۶۶ آغاز و در سال ۱۳۶۹ ویراست اول آن منتشر شد. قسمت انگلیسی به فارسی کتاب حاضر حدود ۱۷هزار مدخل و قسمت فارسی به انگلیسی حدود ۱۸هزار مدخل را شامل می‌شود. این کتاب در شمارگان دوهزار نسخه و با قیمت ۱۸هزار تومان وارد بازار شده است.

فرهنگ توصیفی زیست فناوری فرهنگ‌نامه دیگری از این انتشارات است. هیات مولفان این کتاب در مقدمه آن نوشته‌اند: تلاش کاربردی و فن‌محور باعث ظهور و تکوین دانش زیست‌فناوری شد، دانش نوپایی که با به کارگیری اصول زیست‌شناختی در مقیاس صنعتی و استفاده از قوانین حیات در فن، هر روز امیدهای تازه‌ای را در زمینه‌های سلامت، بهداشت، درمان و تشخیص پیش روی محققان علوم زیستی و پزشکی می‌گذارد. اهمیت این گرایش نسبتا جوان و رو به رشد زیست‌شناسی، مولفان این اثر را برآن داشت تا مجموعه‌ای کامل و در عین حال بهینه از مفاهیم و واژگان آن را به گرد آورند و در این فرهنگ ارایه کنند. اثر حاضر که از سال ۱۳۸۶ در قالب طرحی پژوهشی در انستیتو تحقیقات تغذیه و صنایع غذایی کشور؛ دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی آغاز شد، با هیات مولفان از جمله کیانوش خسروی‌دارانی، سعید حسامی‌تکلو، مهشید جهادی، آلاله ذوقی و عاطفه قنبری در شمارگان دوهزار نسخه و با قیمت ۹هزار تومان وارد بازار شده است.

فرهنگ فناوری اطلاعات و ارتباطات دیگر واژه‌نامه این انتشارات است. فرهنگ حاضر حاوی حدود سه‌هزارو۵۰۰ مدخل است که مهم‌ترین مباحث و موضوعات فناوری اطلاعات و ارتباطات را می‌پوشاند. قسمت اصلی کتاب حاضر از فرهنگ توصیفی واژگان انگلیسی به فارسی تشکیل می‌شود و یک راهنمای واژگان فارسی به انگلیسی نیز به انتهای این کتاب اضافه شده است. این واژه‌نامه در شمارگان دوهزار نسخه و با قیمت ۱۸هزارتومان روانه بازار شده است.

نگاه

درباره کتاب «تاریخ روابط سیاه ایران و انگلیس» تالیف احمد خلیل‌اله‌مقدم

انگلیسِ ایرانی

خدیجه معصومی*

تاریخ روابط سیاه ایران و انگلیس
احمد خلیل‌اله مقدم
نشر علمی
قیمت: ۱۶۵۰۰ تومان

■ «... ۲۰۰ سال پیش که پای انگلیسی‌های یغماگر به ایران باز شد، کسی نمی‌دانست که چه قصدی دارند. ایران در آن تاریخ متجاوز از ۱۲ سال با روس‌ها جنگیده بود و در آخر هم گول انگلیسی‌ها را خورد و کار به مصالحه و از دست دادن سرزمین‌های خود و پرداخت غرامت رسید. ایران، هم چوب را خورد و هم پیاز را. رجال ما اگر رشد سیاسی داشتند و تمییز می‌دادند که رجال انگلیس و روس چه نیت‌های سویی دارند دیگر گول نمی‌خوردند...» از متن کتاب.

کتاب در بیست و یک فصل مجزا بدون مقدمه و هیچ‌گونه اطلاعی از نویسنده و چگونگی علت انتخاب و اجرای کتاب به طبع رسیده است. در سه فصل نخست کتاب، شناسایی مختصری از مردم ایران و انگلیس و حتی مهاجران آمریکایی دیده می‌شود که با تکیه بر منابع انتخابی مولف گردآوری شده است. اشکال کار پیگیری اطلاعات کتاب بر اساس منابع از همین‌جا آغاز می‌شود چون ارجاعات کتاب با شیوه‌ای کاملا قدیمی و منسوخ شده به کار رفته و به نظر می‌رسد که با عجله اطلاعات مربوط به هر قسمت گزینش و به کار برده شده‌اند. کتاب در ادامه ارایه اطلاعات خود، سیاست انگلیس در ایران عهد قاجار را در زمان فتحعلی‌شاه، محمدشاه، ناصرالدین‌شاه، مظفرالدین‌شاه و محمدعلی‌شاه دنبال کرده و در فصلی به جریان مجلس شورای ملی در دوره‌های نخستین می‌پردازد.

در این فصل نویسنده سری به مجالس پنج‌گانه نخستین دوران مشروطه زده و ایرانیان را نخستین ملت مشرق‌زمین می‌داند که پرچم آزادی‌خواهی و ضداستبدادی را در ابتدای قرن بیستم برافراشته و تجربه‌های کوتاه‌مدت آزادی و دموکراسی را در مشروطه و سپس در هنگامه پیروزی نفت با دخالت استعمار خارجی از سر گذراندند. کتاب در ادامه به سیاست انگلیس در زمان احمدشاه قاجار و سپس در جنگ جهانی اول و دوم و در تفاهم با روسیه

تزاری پرداخته و حتی اشاره‌ای هم به رابطه ایران با امپراتوری عثمانی در این برهه دارد.

نویسنده بسیار تحت‌تاثیر افکار مرحوم «محمود محمود» بوده و فصلی را نیز به نظرات او اختصاص داده است. در ادامه اطلاعاتی از خلیج‌فارس و جزایر آن و مسایل مربوط به افغانستان، بلوچستان، سیستان و هرات ارایه شده و به قراردادهای رویتر، تنباکو و ۱۹۱۹ م. و هم چنین مساله نفت ایران هم می‌پردازد. در این فصل نویسنده که خود را فرزند این دوران خاص دانسته مدعی است که در کتاب‌های دیگری که درباره موضوع نفت نگاشته این مساله را به درستی و به طور کامل شکافته و نکته‌ای برای گفتن به جای نگذاشته و اعلام می‌کند که ایرانیان در این مورد پوزه انگلیسی‌ها را به خاک مالیده‌اند. فصل کوتاهی هم به رجال فراموشخانه اختصاص داده شده و کتاب تشکیل فراماسونری را از جمله راه‌های گول زدن مردم مشرق‌زمین توسط انگلیسی‌ها ذکر کرده است.

نویسنده در آخرین فصل کتاب در رابطه با سیاست آمریکا در ایران هم مطالبی را به اجرا در آورده که به شکلی این فصل را خواندنی‌تر از دیگر فصول کرده است. در آخرین پاراگراف کتاب خطر اتحادیه امپریالیستی شکل گرفته در اروپا که با همراهی آمریکا در صدد جلوگیری از رشد مردمان جهان سوم هستند نیز گوشزد شده و سرانجام با این نصیحت خردمندانه که «ملت ایران باید هوشیار باشند و از روی خرد سیاسی اقدام کنند کتاب به پایان می‌سد.

تمامی فصول کتاب به تنهایی این قابلیت را دارا هستند که در مقام مقاله کوتاهی مطرح شوند ولی گرد آمدن آنها در کنار یکدیگر و تکرار مکرر برخی از اطلاعات در بسیاری از قسمت‌ها خواننده را دچار سردرگمی می‌کند و پس از مطالعه آن، این سوال به ذهن خطور می‌کند که چه چیز اضافه‌ای را مولف در نظر داشته تا به مخاطب خویش منتقل کند که قبلا از دید دیگر مولفان دور مانده و آیا این‌گونه تالیف در شأن جامعه علمی و سیاسی امروز ماست؟ متاسفانه نویسنده به علت کهولت سن از انجام هر مصاحبه‌ای در رابطه با توضیحی در جهت اجرای کار ممانعت می‌ورزند وگرنه شاید ایشان توجیه منطقی از این اجرا ارایه می‌دادند تا درسی برای مخاطبان تاریخ باشد.

*کارشناس ارشد تاریخ